

Max Blecher

Cors cicatritzats

Biblioteca Global

Jana Balacciu Matei (Gogoşari, Romania 1947) és doctora en Filologia Romànica. Entre el 1998 i el 2024, va ser editora de la col·lecció Biblioteca de Cultura Catalana de l'editorial Meronia, dedicada a la traducció d'obres de les lletres catalanes al romanès. A aquesta llengua ha traduït Mercè Rodoreda, Jaume Cabré, Pere Calders, Maria-Mercè Marçal, Carme Riera, Ramon Llull i Montserrat Abelló, entre altres. És traductora de dues antologies de poesia romanesa de Ileana Mălăncioiu i de Marta Petreu (juntament amb Xavier Montoliu Pauli). De Max Blecher també ha traduït, *Esdeveniments en la irrealitat immediata* (Adesiara Editorial, 2025). Per la seva tasca de difusió de la literatura catalana al seu país, ha estat distingida amb la Creu de Sant Jordi (2003), el premi Joan Cendrós (2005), el premi J. M. Batista i Roca (2008), el premi Internacional Catalònia de l'Institut d'Estudis Catalans (2017) i el premi Ramon Llull de Traducció Literària (2017).

Max Blecher

Cors cicatritzats

Traducció de Jana Balacciu Matei

Pròleg de Xavier Montoliu Pauli

A stylized, elegant lowercase letter 'f' in a serif font, which serves as the logo for the publisher Fonoll.

FONOLL

Juneda, 2025

Aquest llibre s'ha imprès amb paper ecològic procedent de boscos o plantacions
certificades amb els estàndards FSC® (Forest Stewardship Council®)

1a edició: setembre de 2025

Títol original: *Inimi cicatrizate* (1936)

Per la present edició, s'ha utilitzat, com a text base, l'edició crítico-filològica
del professor Doris Mironescu publicada per l'Acadèmia Romanesa:

M. Blecher, *Opere* (pàg. 131-317), Bucarest, 2023.

© de la traducció: Jana Balacciu Matei

© del pròleg: Xavier Montoliu Pauli

© de les característiques d'aquesta edició: Editorial Fonoll

Il·lustració de la coberta: Jordi Jové Viñes

Disseny gràfic: Núria Mirada (La Mirada Gràfica)

Maquetació: Olga Gort Esteve

Correcció lingüística: Esmena Correccions i Núria Garcia Caldés

Impressió: DC Plus Serveis Editorials

Editat per:

Editorial Fonoll, SL

Espai Lo Cub · C. Major, 13 2n · 25430 Juneda

www.editorialfonoll.cat

ISBN: 978-84-10220-41-6

Dipòsit legal: L 531-2025

Advertiment legal:

Està rigorosament prohibida, sense l'autorització dels titulars del *copyright*, la reproducció
total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, inclosos la reprografia i el
tractament informàtic.

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

«Quel terrible souvenir à affronter»
Kierkegaard

L'Emanuel va pujar l'escala fosca; l'aire feia olor de productes farmacèutics i de cautxú cremat. Al fons del passadís estret, va reconèixer la porta blanca que li havien indicat. Va entrar sense trucar.

La cambra en què es va trobar semblava encara més vella i més florida que el passadís. La llum hi entrava per una sola finestra i difonia una claror blava i incerta en el desordre de la saleta, on les revistes estaven escampades arreu, sobre la taula de marbre i sobre les cadires solemnes, cobertes amb fundes blanques com si fossin còmodes vestits de viatge abans de la mudança.

L'Emanuel, més que asseure's en una butaca, s'hi va deixar caure. Va notar, sorprès, unes ombres que recorrien l'habitació i va descobrir de sobte que la finestra del fons era en realitat una peixera on suraven calmadament uns peixos negres i grossos amb els ulls desmesuradament oberts. Durant alguns segons es va quedar immòbil seguint-ne amb la mirada el lliscar mandrós, gairebé oblidant per què havia vingut.

Certament, per què havia vingut? Ai, sí! —se'n va recordar, i va tossir lleument per anunciar la seva presència—, però ningú no va contestar. Les temples encara li bategaven, però més per haver corregut tant des de cal metge Bertrand fins aquí que per una ànsia real. En aquesta habitació imponent i vella es va sentir una mica més tranquil.

Es va obrir una porta, i una dona va travessar amb passos ràpids la sala i va desaparèixer per la porta que donava al passadís. L'Emanuel es va penedir de no haver-la aturada per demanar-li que anunciés la seva presència. Els peixos seguien lliscant tristos en la llum llòbrega; a la sala hi havia tant silenci i tanta foscor, tanta calma, que, si aquesta situació hagués durat una eternitat, l'Emanuel no hauria tingut res a dir. Al contrari, ho hauria acceptat amb resignació i s'hauria quedat així encara més temps, aliè a la veritat brutal de la qual, potser, al cap d'una estona, s'assabentaria.

Darrere d'una porta, algú va tossir una mica, com una resposta tardana a la seva tos de feia poc.

Al llindar va aparèixer un ésser petit, fosc, com un animal poruc que sortia d'un cau.

—L'ha enviat el doctor Bertrand? Bé! Ho sé, m'ha trucat..., dolors forts a la part baixa de la columna, oi? Una radiografia de la columna vertebral.

L'homenet es fregava les mans, nerviós, com si volgués treure's les restes de pols que li havien quedat enganxades als dits quan havia excavat el seu cau.

Tenia uns ulls petits de talp, inflats, que espurnejaven, daurats, a la llum feble.

—Veurem de seguida de què es tracta. Vingui amb mi.

L'Emanuel el va seguir, va travessar el passadís i es va trobar davant d'una cambra totalment fosca. D'aquí procedia l'olor de cautxú cremat.

Una bombeta feble es va encendre i va deixar a la vista una sala plena d'aparells mèdics amb estructures niquelades de tubs i barres de circ.

Hi havia tants cables elèctrics a tot arreu que l'Emanuel es va aturar desconcertat al llindar, de por que, si entrava i en tocava algun, no desencadenés un formidable corrent carregat de trons i espurnes.

—Passi, passi... —li va dir el metge, gairebé agafant-lo per la mà—. Pot desvestir-se aquí...

I li va indicar un bagul amb cargols, una màquina enigmàtica que, com es veia, de tant en tant servia com a canapè. L'Emanuel feia per primera vegada a la vida l'acte tan senzill i íntim de treure's la roba en un ambient tan solemne.

El metge continuava fumant, llençant distret la cendra a terra, al terra d'aquesta terrible cambra científica, on cada centímetre quadrat semblava carregat de misteris i d'electricitat.

—Tregui's només la camisa...

L'Emanuel ja estava preparat. Va començar a tremolar.

—Té fred? —li va preguntar el metge—. Tot plegat dura tan sols un minut.

Al contacte, fred i tallant, amb la taula de metall sobre la qual es va estirar, una esgarrifança més intensa el va sacsejar.

—I ara atenció... Quan jo l'hi digui, aguantant la respiració..., voldria que sortís una radiografia bona.

El metge va obrir i va tancar una caixa metàl·lica. La bombeta es va apagar. El mecanisme es va disparar amb un clic. Una maneta va caure amb precisió, amb un tall lineal a la fosca. El corrent elèctric es va posar a vibrar sordament, com un animal irritat. Tot es va desenvolupar d'una manera metàl·lica i precisa, com en aquells jocs de precisió en els quals una bola niquelada va caient amb exactitud d'un canal a l'altre...

—Ara! —va dir el metge.

L'Emanuel va aguantar la respiració. El cor va començar a bategar-li amb tanta força que semblava que ressonés en el metall sobre el qual estava estirat. Tota la foscor li brunzia a les orelles.

Es va sentir un nou xiuxiueig, que es va intensificar i de cop i volta es va apagar, com un carbó roent tirat a l'aigua.

—Ja pot respirar —va dir de nou el metge.

La llum va tornar. De sobte, l'Emanuel va tenir un moment de lucidesa extrema. Per què s'hi trobava, ell, allí, estirat a la taula? Per què?

Va tenir la certesa clara que estava molt malalt. Al seu voltant, tot ho mostrava de manera evident. Què significaven tots aquells aparells? Ben segur que no estaven fets per a les persones sanes. I com que ell es trobava enmig de tot allò, acorralat...

El metge treia la placa de la taula de metall.

—Si us plau, encara no es vesteixi..., voldria veure si és bona..., quedí's així..., estirat.

El metge va agafar la jaqueta de l'Emanuel, l'hi va posar per damunt

del pit i la va doblegar amb cura i tendresa; només la seva mare, quan era un nen, el cobria així amb l'edredó abans d'adormir-se.

Què dirà el metge? Què mostrarà la placa? La terrible placa...

Ara es tornava a trobar bé, sota la jaqueta càlida i suau. Si no hagués estat per aquella fredor desagradable, punyent, del metall de sota, i si hagués pogut recolzar el cap en una altra cosa i no en una barra metèl·lica, potser s'hauria adormit. Tremolava lleument pel fred, però se sentia vençut per un esgotament agradable i reconfortant.

En algun lloc, al fons del passadís, es va sentir un cop de porta sorollós. Així, doncs, a la llunyania, la vida continuava el seu curs... Se'n va sentir exclòs, aixoplugat sota la jaqueta, tal com estava, nu, damunt la taula de radiografies.

—La placa és bona —va dir el metge sortint de la cabina—. Però em sembla que una vèrtebra està molt malmesa. Hi falta un tros d'os...

El metge va dir totes aquestes coses en un francès tan ràpid que l'Emanuel no ho entenia gaire bé, i amb interrupcions, mentre es cremava els dits amb la resta de la cigarreta, que havia tornat a agafar d'una tauleta i de la qual xuclava amb avidesa.

L'Emanuel es va quedar confós, no ho acabava d'entendre. Li faltava un tros d'os de la vèrtebra? Però com havia pogut desaparèixer? L'hi va preguntar al metge.

—Està rosegada..., rosegada pels microbis —va respondre l'home-net negre—. Completament devorada..., com una dent corcada per la càries.

—Justament a la columna vertebral?

—Sí, justament a la columna..., una vèrtebra feta malbé...

«Llavors, com s'explica que no m'hagi desplomat fins ara, si l'eix mateix que sosté el cos està trencat?», va pensar l'Emanuel. Va recordar que havia de vestir-se, però només va gosar alçar-se amb infinites precaucions, recolzant-se tota l'estona als aparells. Al pit se li havia fet un buit tan gran que en sentia la remor clara, com el zumzeig a l'interior d'una petxina quan te l'acostes a l'orella. Els batecs del cor li ressonaven amplificats en el buit. Així, doncs, d'un moment a l'altre, el seu cos podia trencar-se, com un arbre romput, com una nina de drap.

Una vegada, havia posat un parany al terra de l'habitació de la pensió on vivia, i un ratolí hi havia caigut a la nit. L'Emanuel havia encès el llum i l'havia vist com es recargolava, embogit de terror, dins la xarxa de filferro del parany; a l'alba, el ratolí ja no hi era: havia aconseguit obrir la portella i s'havia escapat. Però errava per l'habitació tan atordit, tan espantat, amb moviments tan lents i insegurs, que l'hauria pogut agafar amb la mà. El ratolí va passar unes quantes vegades pel costat del forat del seu amagatall, va olorar-lo una mica i tanmateix no hi va entrar... Estava completament atònit per l'espant i el cansament de la nit que havia passat al parany.

Quan anava cap al bagul on hi havia la seva roba, l'Emanuel feia uns gestos cautelosos i febles que li van recordar aquell ratolí arrossegant-se per terra. Ara ell més aviat també s'arrossegava que no pas caminava. Se sentia identificat amb aquell ratolí fins al més petit gest. Anava igual d'espantat, igual d'atònit... El metge havia tornat a entrar a la cabina. De sobte, l'Emanuel va pensar a suïcidar-se, a penjar-se amb el cinturó dels pantalons a una de les barres metàl·liques. Però aquest pensament era tan feble i tan inoperant que no contenia ni l'energia necessària per alçar un braç. Era, certament, una idea excel·lent, tan excel·lent com, per exemple, per al ratolí, tornar a entrar al seu forat, però igual de vagues i poc realista.

D'altra banda, no va romandre sol gaire temps. El metge va tornar amb el negatiu encara humit per mostrar-l'hi. Va encendre una bombeta més potent i va col·locar la radiografia sota la llum. L'Emanuel mirava meravellat, absent, les ombres negres que representaven el seu esquelet, l'estructura més secreta i més íntima del seu cos impresa allí: unes transparències fosques i fúnebres.

—Miri..., aquí... Hi ha una vèrtebra sana —va explicar el metge—. I aquí, més avall, aquella en què en falta un tros, d'os..., es veu bé que està rosegada.

Efectivament, allí hi havia una vèrtebra escantellada.

—D'això se'n diu el mal de Pott..., tuberculosi òssia a les vèrtebres.

Tot semblava molt clar, ja que aquell escantell tenia fins i tot un nom científic.

—Encara hi ha aquí alguna cosa sospitosa... —va continuar el metge, i va mostrar una ombra ampla com un embut—. Em temo que es tracti d'un abscess... Caldria que l'examinés al meu consultori.

Fins aleshores el metge havia parlat sense parar, sense mirar l'Emanuel. Quan va alçar els ulls i el va veure tan pàl·lid i tan petrificat, es va precipitar cap a la cabina per deixar el clixé; després, quan va tornar, el va agafar per les mans i va començar a sacsejar-lo.

—Au, vinga! Què és això? Valor..., una mica de valor! És una cosa que es pot curar... Anirà a Berck..., allà hi ha la seva salvació... Una mica de valor..., una mica de valor!

Va arrossegar-lo darrere seu al llarg del passadís i de la saleta vetusta, on, dins la peixera, indiferents, els peixos continuaven en captivitat la seva migració hermètica.

Van entrar a la consulta. Aquí també les cortines estaven tirades, aquí també era fosc, aquí també una sola bombeta feia llum enmig d'un torrent petrificat de llibres i drogues medicinals. L'homenet es desplaçava amb rapidesa entre ells, com si de passada els toqués i els ensumés lleugerament amb un olfacte d'animal.

—Mirarem primer l'esquena —va dir el metge.

L'Emanuel va estirar-se de bocaterrosa sobre un canapè cobert amb un llençol blanc.

El metge va començar a palpar a poc a poc, amb atenció, la columna vertebral de dalt a baix, prement cada vèrtebra com un afinador les tecles d'un piano.

En un lloc on va prémer més fort, va ressonar una nota de dolor fulgurant.

—És exactament el que mostra la radiografia... Aquí hi ha la vèrtebra malalta.

I el metge la va prémer una altra vegada, i una altra vegada va ressonar a la columna la mateixa nota clara de dolor.

—Si no soc indiscret, què ha vingut a fer a França? —li va preguntar el metge mentre l'examinava—. He entès pel seu accent que és estranger.

—En efecte —va contestar l'Emanuel—, he vingut aquí a estudiar.

—I què estudia exactament?

—Química —va contestar l'Emanuel.

—Ahà! Química! Li agrada la química, li interessa?

«Ara m'interessa només la vida», va voler respondre l'Emanuel, però va callar.

—Creu que els seus pares podrien fer-se càrrec de les despeses de la seva estada aquí, en un lloc de la costa? —va continuar el metge—. Necessita molt descans, bon menjar i... sobretot calma... A Berck, per exemple, a la vora del mar, en un sanatori...

—Escriuré al meu pare a Romania. Crec que m'ajudarà.

Curiosament, la paraula *sanatori*, que el metge havia pronunciat, va despertar de sobte en l'Emanuel un record suau i assolellat, com un alè de brisa fresca en l'ambient sufocant del consultori. Un any enre-re, a Techirghiol, on havia estat un mes per curar-se del seu suposat reumatisme (així li havien diagnosticat tots els metges els dolors d'esquena), havia estat obsessionat tot el temps per la idea que molt aviat viuria en un sanatori. Recordava perfectament un matí assolellat, a la platja, a l'ombra d'un para-sol, on els seus amics jugaven a cartes estirats de bocaterrosa a la sorra, quan, de cop i volta i d'una manera absurda, li havia passat pel cap que hauria d'acomiarar-se'n dient-los que se n'anava a un sanatori.

Ara, al consultori fosc, a la claror cloròtica de la bombeta, aquest record era d'allò més serè i més fresc entre aquells papers polsegosos.

—I ara vegem la panxa...

L'Emanuel va girar-se de panxa enlaire. El metge va fer lliscar suau-ment el palmell per tota la pell i, de cop i volta, va quedar-se estupefacte mirant-lo fixament als ulls.

—Fa gaire que té això?

Li va mostrar una inflor gruixuda i rodona, de superfície llisa i contorns ben definits, com un ou que li havia crescut sota la pell al costat del maluc («enorme», va pensar l'Emanuel, terriblement espantat). En va intentava recordar-se'n; no l'havia vista mai. Tampoc el doctor Bertrand no l'havia notada. Potser era alguna cosa nova, apareguda durant les darreres hores.

—De tota manera, està bé que l'hàgim descoberta a temps —va dir el metge—. Si això hagués esclatat, hauria estat un os dur de rosegat... És un abscess fred ple de pus, que procedeix de l'os malalt. Caldrà fer una punció..., s'haurà d'extreure el pus amb la xeringa.

En una hora havien ocorregut tantes coses terribles d'una manera sentenciosa i calmada, tants desastres havien tingut lloc, que, durant un moment d'inconsciència vertiginosa, l'Emanuel, cansat de l'espectacularitat del dia, va tenir ganes de riure.

La consulta del metge Bertrand, la radiografia, la vèrtebra rosegada i ara l'abscess fred: tot semblava escrit i predestinat. Esperava que, d'un moment a l'altre, el metge obrís una porta i el convidés a l'habitació del costat: «Passi, passi, si us plau! La guillotina ja està preparada...»

Però el metge romania callat, amb els ulls fixos en l'abscess.

—I ara què s'ha de fer? —va preguntar l'Emanuel feblement, amb una veu d'ultratomba.

—Per descomptat, la punció! —va contestar el metge—. Primer, la punció! Jo li aconsellaria que l'hi fes el mateix doctor Bernard que l'ha enviat aquí per a la radiografia; li puc trucar, si ho desitja. Té una mà molt ferma...; a més, no es tracta d'una operació complicada..., una senzilla punxada amb l'agulla..., això és tot. Li trucaré perquè hi vagi amb tot allò que calgui. Quina és la seva adreça?

Mentre el metge s'apuntava l'adreça en una llibreta, l'Emanuel va respirar una mica per alliberar-se de l'opressió. Havia escoltat amb l'ai al cor tot el que havia dit el metge.

—I d'aquí a uns quants dies, partirà cap a Berck, al mar.

—Berck? —va preguntar l'Emanuel—. On es troba, això?

El metge va agafar d'un prestatge un volum Larousse enorme i el va obrir per la pàgina on hi havia el mapa de França.

—Miri aquí..., veu..., el canal de la Mànega..., més avall de Boulogne hi ha Berck..., no està indicat al mapa. És una platja petita perduda entre les dunes, una vila marítima on van malalts com vostè, de totes les parts del món, a curar-se... Allà estan estirats, enguixats, però fan una vida absolutament normal. Fins i tot surten a passejar amb carruatges tirats per cavalls o ases, uns carruatges especials, on van ajaguts.

El metge murmurava totes aquestes explicacions en un to erudit, mirant el mapa, com si hagués llegit al diccionari tot el que deia.

—Però de camí cap a casa la inflorescència no rebentarà? —va preguntar l'Emanuel.

Hauria volgut fer-li moltes més preguntes: si, abans d'arribar a l'hospital, la seva espina dorsal no es trencaria, si no es desplomaria al carrer, si no li cauria el cap de les espatlles i rodolaria per la vorera com una bitlleta. Des de feia una estona se sentia les parts del cos mal encolades. A les fàbriques de vidre, els treballadors es diverteixen llançant a l'aigua boles de vidre fosques que s'endureixen i esdevenen més resistents que el vidre normal, de manera que es poden colpejar fins i tot amb un martell; però, si se'n desprèn un petit fragment, tota la massa es converteix en pols. N'hi hauria prou amb una sola vèrtebra destrossada per convertir en pols tot el cos? Caminant pel carrer, l'os malalt es podria desprendre, i llavors l'Emanuel podria desplomar-se de seguida i en quedaria només una petita pila de cendra fumejant.

El metge el va tranquil·litzar amb arguments científics i mèdics.

Quant als honoraris, no va voler acceptar res: «No cobro dels estudiants...». Els ulls li brillaven com si llancessin espurnes. L'Emanuel es va sentir envaït per una tendresa tan aclaparadora que li van venir llàgrimes als ulls. Va donar les gràcies al metge amb una efusió exagerada. Es va aferrar a aquesta gratitud amb el deliri de qui se sent alliberat. Sentia el desig de caure als peus del metge i prosternar-se davant d'ell.

—Moltes gràcies, doctor! (Hosanna! Hosanna!)

Es va vestir de pressa i va passar per la mateixa saleta vetusta.

—Valor! —va dir un altre cop el metge, a l'escala, fent petar la llengua, com un domador que agullona l'animal perquè passi per un cercol.

«Valor! Valor!», va ressonar l'eco a l'interior de l'Emanuel, retrunyint contra les parets del seu pit.

Es va trobar de sobte al carrer, a plena llum del dia. Era com una dilatació sobtada i immensa del món. De manera que encara hi havia cases, asfalt de veritat i un cel llunyà, vaporós i blanc. Havia deixat el món de fora en aquesta llum i el retrobava idèntic, potser més vast i més desert, amb més aire clar i menys coses que a les habitacions fosques del

pis del metge. Però tot semblava més trist i més indiferent... Ara anava per aquest món un Emanuel malalt, amb una vètebra rosegada, un desgraciat davant del qual les cases s'apartaven amb por. Caminava suauement per la vorera, com si flotés sobre l'asfalt. Mentre havia estat tancat a la consulta, el món s'havia diluït estranyament. El contorn dels objectes encara existia, però aquell filet que, com en un dibuix, envolta una casa per fer-ne una casa, o estableix el perfil d'una persona, aquell contorn que tanca coses i persones, arbres i gossos, amb prou feines mantenia dins els seus límits la matèria a punt d'esfondrar-se. N'hi hauria prou que algú estirés aquell filet de la vora de les coses perquè aquelles cases imponents, desproveïdes dels contorns que els eren propis, es liquessin en una matèria uniformement tèrbola i grisa.

Ell mateix, l'Emanuel, no era més que una massa de carn i ossos sostinguda per la rigidesa d'un perfil.

El va sorprendre el pensament que no havia menjat res aquell dia. Quin sentit tenia aquest pensament en un moment així? L'Emanuel va constatar amb amargor que, en un món tan vague i inconsistent, encara havia d'acomplir coses concretes.

Es va dirigir cap al restaurant. Acostumava a dinar en un petit restaurant estudiantil al barri vell de la ciutat. Hi anaven, també, funcionaris i treballadors. S'hi menjava de pressa i malament, era un lloc concorregut, i els clients s'estaven a peu dret esperant una cadira lliure, que ocupaven encara calenta.

Era la primera vegada que arribava tan tard a dinar, quan ja no hi havia ningú. La sala estava deserta, silenciosa i plena de fum. En un racó menjaven les cambreres. La caixaera menjava a la caixa, darrere de la seva estructura de fusta, com si hagués estat condemnada a satisfer totes les necessitats vitals allí, enfilada a la seva cadira i tancada en un clos rígid. Al restaurant, hi regnava un silenci impressionant, com després d'un cataclisme. Les cadires estaven escampades arreu, i l'Emanuel només va trobar una taula amb unes estovalles blanques. Totes les altres ja les havien desaparades.

Es va asseure a la cadira a poc a poc, per por de trencar l'abscés. Al seu voltant, les parets cobertes de grans miralls amb marcs de bronze re-

flectien, d'un compartiment a l'altre, la mateixa sala buida amb un aire cada vegada més destenyit i verdós, fins que, als últims miralls, els més llunyans, la sala esdevenia aigua, com la peixera de la sala del metge.

Allà lluny, a les aigües estancades i fosques, surava, solitària i lívida, la flàccida cara de carpa de la caixa, amb la mirada lenta del seu ull rodó i fred.

Era, de fet, l'únic ésser submarí d'aquelles pregoneses oceàniques, i l'Emanuel, l'únic ofegat.

Aquesta edició de *Cors cicatritzats*, de Max Blecher,
s'ha acabat d'imprimir a Sant Andreu de la Barca, el dia 4 de setembre de 2025.

f